

STANISŁAW LITWIŃSKI

1. Dane osobiste (imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny):

Kanonier Stanisław Litwiński, 34 lata, ślusarz mechanik, kierowca, żonaty.

2. Data i okoliczności zaareztowania:

Zostałem aresztowany przez sowieckie posterunki graniczne 24 października 1939 r. w pobliżu granicy polsko-rumuńskiej (okolice Śniatyna). Kierowałem się myślą przekroczenia granicy polsko-rumuńskiej, a następnie wstąpienia do armii polskiej.

3. Nazwa obozu, więzienia, miejsca robót przymusowych:

Z placówki granicznej w Stecówce odstawiony zostałem do więzienia w Czortkowie, a następnie 6 listopada 1939 r. odjechałem do więzienia w Tarnopolu. 2 lutego 1940 r. wywieziony zostałem do więzienia w Dniepropietrowsku. Stamtąd deportowano [mnie] do Komi ASRR na roboty przymusowe (*siewiero żeleznodorożne łagiera*) [*Siewzeldortag*].

4. Opis obozów, więzienia:

W więzieniu warunki mieszkaniowe niżej wszelkiej krytyki ze względu na przepełnienie, w związku z tym – brud. W obozie teren bagnisty (tundra), budynki mieszkalne z mchu i gałęzi.

5. Skład jeńców, więźniów, zesłańców:

Przebywałem w otoczeniu więźniów narodowości polskiej, ukraińskiej, rosyjskiej i chińskiej, przestępcy polityczni i kryminaliści. Poziom umysłowy różny. Stosunki wzajemne – żadne.

6. Życie w obozie, w więzieniu:

Przebieg dnia w więzieniu: 6.00 rano – pobudka, śniadanie ok. 12.00, 15-minutowa przechadzka, w godzinach wieczornych obiad. Od czasu do czasu śledztwo, przeważnie w nocy. Wyżywienie: 600 g chleba, dwa razy dziennie zupa (pomyje), 20 g cukru. Ubranie własne. Życie koleżeńskie i kulturalne – żadne.

Przebieg dnia w obozie: 5.00 rano – pobudka, 6.00 – dziesięciogodzinna praca ziemna przy budowie linii kolejowej. Warunki pracy bardzo ciężkie. Norma ciężka i niemożliwa do

wyrobień. Wynagrodzenie – żadne. Wyżywienie w zależności od wykonanej normy (od 300 do 900 g chleba i trzy razy dziennie zupa, od czasu do czasu śmierdząca ryba). Ubranie własne. Życie koleżeńskie i kulturalne urozmaicane od czasu do czasu seansami kinowymi.

7. Stosunek władz NKWD do Polaków:

Sposób badania pod groźbą rewolweru. Propaganda komunistyczna – wyśmiewanie się z odbywanych praktyk religijnych, przedstawianie w ciemnym świetle naszej armii i byłego rządu. Informacje i wiadomości o Polsce fałszywe.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność:

Pomoc lekarską w obozie pełnił mało wykwalifikowany lekarz lub polski lekarz więzień. Śmiertelność – duża – na porządku dziennym. Zmarli: Zieliński z Tarnowa, pracownik PKW [Polskiej Komisji Wojskowej?]; Józef Lewandowski, uczeń gimnazjalny z Wilna; Jan Maczuszak z woj. stanisławowskiego.

9. Czy i jaka łączność była z krajem i rodziną?

Żadna.

10. Kiedy został zwolniony i w jaki sposób dostał się do armii?

Zostałem zwolniony z obozu 8 października 1941 r. Po czterech miesiącach podróży z Północy (Komi) do Uzbekistanu wstąpiłem do armii polskiej 26 lutego 1942 r. przy 18 Pułku Piechoty w Czerahci [?], *obłast* bucharska.